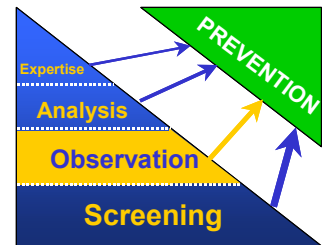

SOBANE methoden: Personeelsvoorzieningen

NIVEAU 2: OBSERVATIE**INLEIDING****Doelstellingen**

- Bestuderen van de situatie voor wat betreft de personeelsvoorzieningen en het EHBO-materiaal.
- Technische maatregelen vastleggen die moeten genomen worden om personeelsvoorzieningen in te richten conform de reglementering terzake.

Wie ?

- De **werknemers** en **hun staf** die de werksituatie goed kennen en de tekortkomingen kunnen aangeven.
- De **verantwoordelijken** (staf, studiebureau, interne preventieadviseurs) voor de eventuele aanpassing van de installaties.

Hoe ?

Een meer gedetailleerde beschrijving van de toepassing van de Observatie methodes wordt beschreven in de algemene inleiding van de SOBANE methode. Enkel de voornaamste richtlijnen worden hieronder vermeld.

De werkmethode is vergelijkbaar met deze gebruikt tijdens het niveau 1, **Opsporingmethode** (Déparis), en de deelnemers zouden dezelfde moeten zijn:

1. Keuze van een "arbeidssituatie". Dit is een kleine groep werkposten die samen een geheel vormen. .
2. Aanduiden van een **coördinator**.
3. Voorbereiding van de coördinator: hij leest de **Observatie-methode** grondig, leert hoe ze te gebruiken en past ze aan de betrokken arbeidssituatie aan.
4. Oprichten van een werkgroep samengesteld uit de belangrijkste werknemers en personen van de technische omkadering.
Als er zowel mannen als vrouwen tewerkgesteld zijn in de onderzochte arbeidssituatie, zullen beide sexen in de werkgroep vertegenwoordigd zijn.
5. Vergadering van de werkgroep in een rustig lokaal dicht bij de werkposten (gemiddeld gedurende een tweetal uren).
6. Duidelijke uitleg door de coördinator over het doel van de vergadering en de procedure.
7. Discussie over elke rubriek met de nadruk op:
 - wat **concreet** kan gedaan worden om de situatie te verbeteren, door wie en wanneer
 - datgene waarvoor, op **Analyse** niveau, de hulp van een preventieadviseur moet worden ingeroepen.

OBSERVATIE

Tijdens de discussie over de werksituatie wordt rekening gehouden met de karakteristieken van de werknemers. Er wordt speciale aandacht besteed aan het feit dat het om mannen of vrouwen gaat, jonge of oudere werknemers, mensen die de taal al of niet kennen ...

8. Na de vergadering maakt de coördinator een syntheseverslag van de voorgestelde oplossingen. Dit bevat :
 - de gebruikte tabellen, met duidelijke informatie zoals besproken tijdens de vergadering
 - de lijst met mogelijke oplossingen met voorstel van **wie** doet **wat** en **wanneer**
 - de lijst met de meer in detail te bestuderen punten op niveau 3, Analyse, en hun prioriteiten.
9. De resultaten worden voorgesteld aan de deelnemers van de werkgroep, aan de directie en aan de comité van preventie en bescherming op het werk. Er kunnen punten aangepast of toegevoegd worden en beslissingen genomen worden tijdens deze vergaderingen.
10. Vervolg van de studie voor de niet opgeloste problemen door middel van het niveau 3 van de methode , **Analyse**.

Wanneer het niet lukt om een vergadering met 3 tot 6 medewerkers te organiseren, zal de **coördinator** het observatieniveau zelf sturen. Dit gebeurt best in samenwerking met 1 of 2 werknemers en het overleg kan eventueel op de werkvloer georganiseerd worden. Deze situatie is niet ideaal maar blijft nuttig om de preventie te bevorderen. Op deze manier kan het eventueel beroep doen op een extern deskundige voorbereid worden.

Te bespreken punten

1. Beknopte **beschrijving** van de werksituatie
 - situatieschets
 - aantal en ligging van personeelsvoorzieningen, waterbedelingspunten,...
 - betrokken werknemers
2. Systematische **inspectie** en onderzoek naar maatregelen ter verbetering van:
 - ◇ ligging, inrichting en de toestand van personeelsvoorzieningen: vestiaires, toiletten, wastafels, stortbaden, refters, verpozingslokalen, rokerszones
 - ◇ ligging en toestand van waterbedelingspunten
 - ◇ onderhoud van plaatsen en algemene netheid
 - ◇ onderhoud en opbergen van werkkledij
 - ◇ de EHBO-uitrusting
 - conform met het Algemeen Reglement voor Arbeidsbescherming (ARAB)
 - in elke zone en/of voor elke activiteit
 - de situatie **in het algemeen** en niet enkel de dag van observatie
 - zoeken naar onmiddellijk uitvoerbare maatregelen ter preventie/verbetering
3. **Synthese**
 - beoordeling van de bestaande situatie
 - balans van de preventie/verbeteringsacties
 - beoordeling van de toekomstige situatie
 - noodzaak van een al dan niet dringende **Analyse**, niveau 3, en definiëring van de doelstellingen.

OBSERVATIE

Ieder onderdeel van de **Observatiemethode** bestaat uit twee delen, nl.:

- De delen "**stand van zaken**" zullen bruikbaar zijn bij een eerste benadering van de werksituatie. Zij omvatten in eerste instantie het **verbeteren** van de situatie conform de wetgeving.
- Wanneer de situatie aan de eisen beantwoordt, is het mogelijk om slechts die delen "**periodiek toezicht**" te gebruiken die het **behoud** in goede staat van de personeelsvoorzieningen omvatten, zonder rekening te houden met aspecten van de fysieke ligging, aantal en uitrusting, die reeds vooraf geverifieerd en verbeterd werden.
- In het geval van een belangrijke herstructurering van de onderneming, zal aanbevolen worden de procedure in zijn geheel te hernemen.

OBSERVATIE

PROCEDURE

Opmerking:

De hieronder beschreven eisen volgen de bepalingen van de Belgische wetgeving die de hygiëne van de werkomgeving omvatten. Zie artikel 100 van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAB) voor sommige afwijkingen.

1. Beschrijving van de werksituatie

Stand van zaken

- Schets een plan van de **werksituatie** met:
 - de ligging van de personeelsvoorzieningen in de onderneming in functie van de werkzones.
 - ✧ de vestiaires (voor mannen en voor vrouwen)
 - ✧ de toiletten
 - ✧ de wastafels
 - ✧ de stortbaden
 - ✧ de refters
 - ✧ de verpozingslokalen
 - ✧ de zones voor rokers en niet-rokers
 - ✧ de waterbedelingspunten
 - ✧ de localisatie van hulpverleners en uitrusting van eerste hulpmiddelen

Periodiek toezicht

- Herneem en actualiseer het **plan** van de werksituatie, rekening houdend met de meest recente verbeteringen bekomen aan de hand van de **Observatie**.

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

2. Vestiaires

Stand van zaken: controleer:

- Hun ligging
 - volledig gescheiden van werkplaatsen en bureau's (wel toegelaten in bureau's met max 3 werknemers)
- Hun **uitrusting**: iedere werknemer beschikt
 - hetzij over een individuele kleerkast
 - hetzij over een haakje of een klerenhanger en een individueel afsluitbaar kastje
- Hun bouw
 - uit harde materialen (behalve in het geval van tijdelijke werkplaatsen)
 - grond en wanden met effen en waterdichte bekleding
 - voldoende ruimte tussen de rijen kleerkasten of de kastjes (1,20 m)
 - rekening houdend met eventueel tewerkgestelde mindervalide werknemers
- Indien er individuele kasten zijn, controleer:
 - hun afmetingen (reglementaire: 30 x 48 x 160 cm)

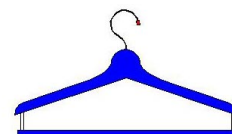

(Fiche 1)

OBSERVATIE

- hun verluchting : natuurlijk of mechanisch
- hun scheiding door eenvoudige tussenschotten
- Indien er **geen** individuele **kasten** zijn, check de aanwezigheid van:
 - individuele **kastjes** (reglementaire afmetingen: 30 x 30 x 25 cm)
 - haakjes die aan een metalen staaf ophangen of een klerenhanger
- Indien **overmatige hitte of bevuilend werk**
 - zijn er **2 kasten per werknemer vereist**
 - ✦ één voor privé kledij
 - ✦ één voor werkkledij

(Fiche 1)

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht: controleer:

- De **scheiding** van lokalen voor vrouwen en voor mannen
- De **salubriteit**
 - goed verluchte plaatsen, verlicht en verwarmd op 20°C
 - dagelijks gereinigd
 - gereinigd vóór iedere ploegenwissel, als er meerdere ploegen zijn per dag
- Indien er individuele **kasten** zijn, controleer:
 - hun sluiting (door hangslot of door sleutel)
 - hun verluchting: natuurlijk of mechanisch
 - hun uitrusting: tenminste een klerenhanger en een plank voor het bovenste deel
 - hun netheid

(Fiche 1)

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

3. Toiletten

Stand van zaken: controleer:

- Hun **ligging**
 - zo dicht mogelijk bij de werkplaatsen
 - maar niet direct uitgevend op de werkplaats, refter of vestiaire
 - ✦ dus uitgevend op een gang, hal of overloop
- Hun **scheiding**
 - toiletten voor mannen en vrouwen op **afzonderlijke plaats** en dus volledig gescheiden
 - sexe aangegeven door een passend pictogram
- Hun **aantal**
 - **toiletten**
 - ✦ minstens 1 per 15 werknemers gelijktijdig tewerkgesteld
 - ✦ minstens 1 per 25 werknemers gelijktijdig tewerkgesteld

OBSERVATIE

- **urinoirs**
 - ✦ minstens 1 per 15 werknemers gelijktijdig tewerkgesteld
 - ✦ de urinoirs mogen vervangen worden door extra toiletten
- De aanwezigheid van **aangepaste toiletten**
 - indien de onderneming mindervalide werknemers tewerkstelt
 - voor bezoekers, bijvoorbeeld in kantoorgebouwen en handelsszaken groter dan 150 m²
- Hun **uitrusting**
 - 1 wastafel per 4 toiletten of 4 urinoirs
- Hun **ventilatie**
 - langs een **venster** in het toilet
 - ✦ dus rechtstreeks naar buiten toe
 - Indien er **geen venster** in het toilet is
 - ✦ als het toilet uitgeeft op een sanitaire ruimte ventilatie door openingen in de deur
 - ✦ indien het toilet direct uitgeeft op een gang ventilatie door een permanent ventilatiesysteem
- Hun **bouw**
 - vloeren en muren moeten bekleed zijn tot op 2 m hoogte
 - ✦ hetzij met tegels of een glad laagje cement
 - ✦ hetzij met een ander materiaal dat resistent en waterdicht is en dat een dagelijkse efficiënte poetsbeurt toelaat
 - scheidingswand en toiletdeuren moeten eveneens bekleed zijn met een efficiënt afwasbare laag
 - **urinoirs** moeten waterdicht zijn en een glad oppervlak hebben
 - ✦ voorzien van laterale scheidingswanden
 - ✦ voorzien van een afvoerkanaal
 - ✦ continu of onderbroken gespoeld met stromend water
- Voor de toiletten die zich bevinden **in de gebouwen**, nakijken of ze beschikken over:
 - **scheidingswanden** tot op vloerniveau
 - ✦ eventueel voorzien van openingen tot 15 cm van de grond om het reinigen te vergemakkelijken
 - **volle deuren**, afsluitbaar aan de binnenkant
 - **toiletstoel** met of zonder bril
 - ✦ met reglementaire afmetingen
 - **waterspoeling**
 - **chemische WC's** of WC's met opvangrecipiënt voor éénmalig gebruik zijn toegelaten indien het onmogelijk is om een andere oplossing te vinden.
- Voor de toiletten gesitueerd **buiten de gebouwen**, nakijken of:
 - de WC's
 - ✦ gebouwd en ingericht zijn zoals in gebouwen (hierboven beschreven)
 - ✦ de deuren zijn voorzien van
 - een opening onderaan met een hoogte van 10 cm
 - **en** een opening bovenaan van 10 cm of meer

(Fiche 1)

(Fiche 1)

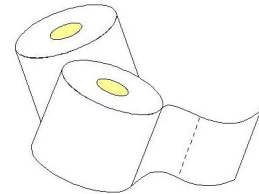
OBSERVATIE

- de **urinoirs** gescheiden zijn door tussenschotten die een behoorlijke afzondering garanderen

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht: controleer:

- Hun **uitrusting**
 - sluitingssysteem op de deur
 - kleerhanger en vuilnisemmer in elk toilet
 - wc-bril in goede staat
 - voldoende hoeveelheid toiletpapier beschikbaar in toilet
 - materiaal om de handen te wassen en te drogen
- De **salubriteit**
 - goed verluchte, verlichte en verwarmde sanitaire ruimtes
 - ◊ de toiletten buiten moeten niet noodzakelijk verwarmd worden
 - functioneel en efficiënt ventilatiesysteem
 - **waterspoeling** in goede staat
 - **urinoirs** voorzien van een afvoerkanaal en continu of onderbroken gespoeld met stromend water
 - dagelijks gereinigd
 - indien er meerdere ploegenwissels per dag zijn, reiniging voor elke shift

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

4. Wastafels

Stand van zaken: controleer:

- Hun **ligging**
 - volledig gescheiden van werkplaatsen en bureau's (wel toegelaten in bureau's met max 3 werknemers)
 - op dezelfde plaatsen als de vestiaires, of aangrenzend aan de vestiaires
 - in de nabijheid van de werkposten zodat men de handen kan wassen in de loop van de werkzaamheden indien nodig
- Hun **scheiding**
 - gescheiden lokalen voor mannen en vrouwen
- Hun **aantal**
 - minstens 1 per 3 werknemers die hun werkdag gelijktijdig beëindigen
 - of 1 per 5 werknemers, indien de aard en de voorwaarden van het werk dit rechtvaardigen
- Hun **uitrusting**
 - **blad** dat toelaat om voorwerpen neer te leggen
 - **middelen om handen te drogen**

OBSERVATIE

- Hun **bouw**
 - afstand van minstens **65 cm** tussen iedere waterkraan
 - individuele of gemeenschappelijke wastafels voorzien van leidingwater
 - ✦ indien het water niet drinkbaar is, dit duidelijk aanduiden
 - efficiënt **afvoersysteem voor gebruikt water**
 - ✦ indien de onderneming geen waterleiding bezit, zijn de wastafels individueel. Het water wordt via pompen of zuivere recipiënten bedield.
 - ✦ aangepaste maatregelen worden genomen om te beletten dat uitwasemingen van afvoerkanalen zich in de lokalen of op de binnenplaatsen verspreiden.

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht: controleer:

- De **uitrusting**
 - **Toiletartikelen**
 - ✦ zeep (of andere) gratis ter beschikking gesteld door de werkgever
 - ✦ geen oplosmiddelen of preparaten gebruiken op basis van oplosmiddelen voor het reinigen van de huid (risico's voor vergiftiging of huidaanandoening)
 - **Middelen om handen te drogen**
 - ✦ voldoende aantal/hoeveelheid handdoeken of elektrische handdrogers
 - deze middelen zijn **efficiënt** (geen resterend vocht op de handen)
 - ✦ gewassen en onderhouden door de werkgever
 - ✦ blijven uitsluitend voorbehouden voor deze ruimte
 - **Andere**
 - ✦ nagelborstels, drinkbekers (voor mondspoeling met water) indien noodzakelijk volgens arbeidsgeneesheer
- De **salubriteit**
 - goed verluchte, verlichte en verwarmde plaatsen
 - dagelijkse reiniging
 - indien het water niet drinkbaar is, biedt het wel de nodige garanties inzake zuiverheid
 - ✦ de opschriften duiden aan dat het water niet drinkbaar is
- Indien werk met **prikkelende, besmette, vette, kleurende of bevuilende** stoffen
 - volgens het advies van de arbeidsgeneesheer
 - ✦ wastafels met warm- en koudwaterkraan
 - ✦ geschikte zeep in functie van de aard van de producten waarmee gewerkt wordt
 - ✦ beschermende crème waar nodig

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

OBSERVATIE

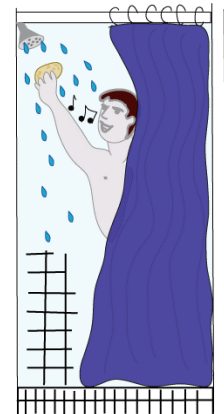
5. Stortbaden

(Fiche 1)

Stand van zaken

De installatie van de stortbaden met koud en warm water is verplicht voor ondernemingen waar de werknemers onderworpen zijn aan een **overmatige hitte** of werk uitvoeren met een risico op **lichaamsbevuilding**. Controleer:

- Hun **ligging**
 - in dezelfde ruimte als de vestiaires of aangrenzend
- Hun **scheiding**
 - gescheiden lokalen voor vrouwen en mannen
 - anders; afwisselend gebruik van stortbaden
- Hun **aantal**
 - stortbaden van het type "**cabine met deur**"
 - ✦ 1 per groep van **6** werknemers die gelijktijdig hun werkdag beëindigen
 - stortbaden van het type "**doorgang voor het in- en uitgaan**"
 - ✦ 1 per groep van **4** werknemers
- Hun **uitrusting**
 - **toiletartikelen**
 - **handdoeken**
- Hun **bouw**
 - opgetrokken uit duurzame grondstoffen
 - **afzonderlijke cabine** voor ieder stortbad
 - ✦ voldoende ruimte zodat de gebruikers kunnen zich volledig kunnen afzonderen
 - ✦ gescheiden d.m.v. ondoorschijnende wanden van minstens 1,90 m hoog
 - ✦ met aan de binnenkant mogelijkheid om de kleren op te hangen
 - **vloer** van de stortbaden:
 - ✦ kan gemakkelijk gereinigd en ontsmet worden
 - ✦ niet glad (gevaar uitglijden) is zo vervaardigd dat ze geen val of uitglijding veroorzaakt
 - ✦ verzekert de afvoer van water door rioleringen, die hiervoor bestemd zijn
 - deze rioleringen zijn bedekt en voorzien van een luchtafsluiting

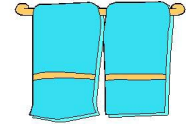
Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht: controleer:

- Hun **temperatuur**
 - in het lokaal: 22 °C
 - water, in verdeelleiding,
 - koudwatertemperatuur maximaal 25 °C
 - warmwatertemperatuur minstens 55°C
 - geen circulatie van vervuilde lucht

OBSERVATIE

- Hun **uitrusting**
 - **toiletartikelen**
 - ✦ zeep, shampoo,... gratis ter beschikking gesteld door de werkgever
 - ✦ geen oplosmiddelen of preparaten gebruiken op basis van oplosmiddelen voor het reinigen van de huid (risico's voor vergiftiging of huidaanandoening)
 - **handdoeken**
 - ✦ ter beschikking gesteld, gewassen en regelmatig vervangen door de werkgever
 - ✦ blijven steeds in de daartoe bestemde ruimte
- Hun **salubriteit**
 - goed verluchte, verlichte en verwarmde plaatsen (22 °C)
 - dagelijks gereinigd
 - aandacht voor legionellapreventie
 - indien het water niet drinkbaar is biedt het wel de nodige garanties inzake zuiverheid
 - ✦ verbodsborden tonen aan dat het water niet drinkbaar is

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

6. Refters

Stand van zaken: controleer:

- Hun **ligging**
 - volledig gescheiden van werkplaatsen en bureau's (wel toegelaten in bureau's met max 3 werknemers)
- Hun **oppervlakte** (Fiche 1)
 - de ruimte is voldoende groot in functie van het maximum aantal werknemers die ze gelijktijdig gebruiken (minimum 18,5 m² tenminste 25 werknemers)
- Hun **uitrusting**
 - middelen om handen te wassen
 - voldoende aantal tafels en stoelen met rugleuning
 - ✦ in functie van het aantal werknemers die ze gelijktijdig gebruiken
 - waterbedelingspunten
 - geschikte middelen om de vaat te doen
 - installaties die het opslaan, het verwarmen van etenswaren en het koken van water toelaten
 - vuilnisemmer met deksel
 - asbakken in de zones waar roken toegelaten is
- Hun **bouw**
 - opgetrokken uit duurzame grondstoffen
 - vloer en wanden zijn voorzien van een effen en waterdichte bekleding
- Ingeval van werkzaamheden waarbij men blootgesteld is aan risico's op vergiftiging of infectie
 - ✦ veranderen van kledij of overkleding, alvorens de refter te betreden

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

OBSERVATIE

Periodiek toezicht: nakijken:

- Hun **uitrusting**
 - voldoende aantal tafels en stoelen met rugleuning
 - ◊ in functie van het aantal werknemers die ze gelijktijdig gebruiken
 - waterbedelingspunten
 - installaties voor het koel opslaan, het opwarmen van etenswaren en het koken van water
 - vuilnisemmers met deksel
 - asbakken in de zones waar roken toegelaten is
- Hun **salubriteit**
 - goed verluchte, verlichte en adequaat verwarmde plaatsen tijdens het koude seizoen
 - dagelijks gereinigd (lokalen, tafels, vuilnisemmers, asbakken...)

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

7. Verpozingslokalen

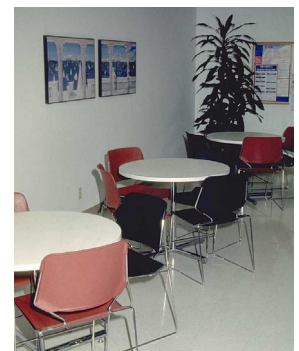
Stand van zaken

Verpozingslokalen moeten beschikbaar zijn:

- wanneer het werk dient afgewisseld te worden met rustpauzes:
 - ◊ bij blootstelling aan hoge temperaturen (zie ARAB, Art. 82)
 - ◊ bij fysiek zwaar werk met een hoog energieverbruik
 - ◊ indien het werk belangrijke psychische stress veroorzaakt
- om zwangere vrouwen en zogende moeders de gelegenheid te geven in liggende positie te rusten

Controleer:

- Hun **ligging**
 - aanpalend aan de refters of andere lokalen
 - beschermd tegen hinder die aanleiding gaf tot de inrichting van het lokaal
- Hun **oppervlakte**
 - in **functie van het aantal werknemers** blootgesteld aan de overlast
 - ◊ van 1 tot 10 werknemers: 9 m²
 - ◊ per schijf van 10 werknemers meer: supplement van 2 m²
- Hun **uitrusting**
 - voldoende aantal **rustzitplaatsen** in evenredigheid met het aantal werknemers die de zaal tegelijkertijd gebruiken

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

OBSERVATIE

Periodiek toezicht: controleer:

- De staat van hun uitrusting
- De **salubriteit**
 - goed verluchte, verlichte en adequaat verwarmde plaatsen in koude seizoenen
 - dagelijks gereinigd

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

8. Waterbedelingspunten en andere frisdranken

Stand van zaken:

- Kijk na of drinkbaar water beschikbaar is
 - in voldoende hoeveelheid
- Kijk na of de waterbedelingspunten
 - gemakkelijk bereikbaar zijn (zich op tenminste 100 m bevinden)
 - in voldoende aantal
- **Industrieel netwerk van water**
 - indien er een industrieel netwerk is van water en eveneens een netwerk van drinkwater
 - ✦ worden de kranen gescheiden en duidelijk aangeduid

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht

- Het **drinkbaar water** is beschikbaar
 - op een geschikte temperatuur
 - met individuele drinkbekers
 - ✦ afwasbaar of voor éénmalig gebruik
- De **waterbedelingspunten** zijn altijd in perfecte en propere staat
 - dagelijks gereinigde aftappunten
 - schoonmaken van glazen of wegwerpbekers
- **Dranken** met een alcoholgehalte boven de **6 %** zijn **verboden**
 - in fabrieken, ateliers, bureaus en bouwplaatsen
 - als er hoge veiligheidseisen gesteld worden aan het werk, kan de werkgever alle consumptie van alcohol verbieden
- In geval van **moeilijk werk of overmatige hitte** (dichtbij vuren, bijvoorbeeld)
 - de geschikte alcoholvrije dranken zijn gratis ter beschikking
- In geval van **werkzaamheden in koude** ruimten en wanneer de buitentemperatuur onder de 5° C is
 - warme drank is systematisch gratis beschikbaar in voldoende hoeveelheid
- Wanneer er gevaar is voor vergiftiging of besmetting of indien de werkzaamheden bevuilend zijn

OBSERVATIE

- drinkfonteinen of waterbedelingspunten met individuele drinkbekers of wegwerpbekers (volgens het advies van de arbeidsgeneesheer)

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

9. Rokerszones

Stand van zaken: controleer:

- of er een duidelijk rookbeleid werd afgekondigd
 - op de arbeidsplaatsen
 - tijdens de rusttijden en de maaltijden
 - rekening houdend met de wederzijdse verwachtingen van de rokers en de niet-rokers

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht: controleer:

- of de **nodige acties** ondernomen werden om:
 - de werknemers te informeren over de risico's van het roken voor de gezondheid
 - tabaksrook in de omgevingslucht te verwijderen
 - de risico's voor brand en ontploffing te minimaliseren
- of het **rookverbod** wordt gerespecteerd in de gecontroleerde zones (zones met een risico op ontploffings- of brandgevaar, zones waar voeding bereid wordt...)

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

10. Werkkledij

Stand van zaken

De werkkledij kan bestaan uit overall, broek en vest, hemd, blouse of stofjas. De werkkledij is eigendom van de werkgever.

Het geldt niet voor de volgende werknemers:

- kantoorbedienden
- handelsvertegenwoordigers
- arbeiders die een uniform moeten dragen omdat dit nodig is bij de uitvoering van hun beroep.
- de personen die deel uitmaken van de directie van een onderneming
 - ✦ behalve als ze blootgesteld worden aan bevuilding
- **Vereisten** met betrekking tot de werkkledij: controleer:
 - de **kwaliteit** van het kledingsstuk
 - ✦ materialen die resistent zijn aan slijtage, scheuren, ...
 - **de aanpassing** van de kledij aan de werkplaats
 - ✦ grote bewegingsvrijheid (de handelingen worden niet belemmerd)
 - ✦ goede warmteregeling voor het lichaam, niet te warm en niet te licht
 - de **veiligheid**
 - ✦ bescherming gericht op de risico's aanwezig op de werkplaats
 - bijvoorbeeld met de juiste brandweerstand indien vereist
 - ✦ zonder bijkomende risico's te veroorzaken

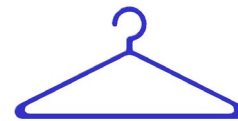
OBSERVATIE

- de **noodzaak van een gesloten kledij**
 - ✦ bijvoorbeeld in geval van vrijkomen van stof: sluitingen aan de hals, aan de polsen en aan de enkel
- **de kledij geen markeringen vertoont**
 - ✦ met uitzondering van de naam van de onderneming, de naam van de werknemer of insignes eigen aan de functie van de werknemer
- **voldoende in aantal i.f.v. de bevuilingsgraad**

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht

- **Onderhoud:** controleer of het kledingstuk
 - gratis **geleverd** wordt aan de werknemer
 - regelmatig en efficiënt **gereinigd** wordt
 - **hersteld** wordt wanneer nodig
- **Opbergen**
 - kijk na of de werkkledij enkel ondergebracht wordt in de **vestiaires**
 - in geval van **bevuilend werk** of werkzaamheden uitgevoerd bij **overmatige hitte**
 - ✦ de werkkledij wordt opgeborgen in een individuele kast **afgescheiden** van deze die gereserveerd is voor privé kledij

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

11. Afvalbeheer

Stand van zaken: controleer:

- Beleid omtrent afvalverwijdering en recyclage
 - De frequentie
 - De opbergmogelijkheden
 - ✦ de bakken of vuilnisbakken zijn geschikt qua vorm, grootte en ligging
 - ✦ ze zijn duidelijk geëtiketteerd
 - ✦ giftig, ontvlambaar of besmettelijk afval wordt opgevangen in veilige en geschikte containers

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht

- **Verwijdering van afval:** controleer of:
 - de containers, bakken, vuilbakken ... in goede staat zijn
 - de containers zich dicht bij de afval- of schrootopslagplaats bevinden om de inzameling te vergemakkelijken en de orde te bevorderen
 - de inzameling van afval veroorzaakt geen overlast aan de werknemers
 - gemorste vloeistoffen (olie of andere) onmiddellijk worden opgekuist
 - het afval wordt regelmatig geëvacueerd
 - ✦ aan bederf onderhevig afval (keuken, koffie, ...): minimaal dagelijkse verwijdering
 - ✦ niet aan bederf onderhevig afval (papier, ...): verwijdering in functie van het volume

OBSERVATIE

- ✧ toxisch afval (cartouche, solventen, ...): selectieve inzameling en verwijdering volgens de wettelijke voorschriften
- de containers, bakken, vuilnisbakken ... worden periodiek gereinigd en gedesinfecteerd
- de centraal gelegen containers zijn afgesloten en niet toegankelijk voor knaagdieren
- de afvalzone wordt net gehouden

**Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?**

12. Netheid en onderhoud van de lokalen

Stand van zaken: controleer:

- **Reinigingspolitiek:** controleer:
 - De frequentie
 - De methode: door stofzuigen, uitkloppen of met water
 - Perslucht wordt hiervoor niet gebruikt
 - Het water aangewend voor de reiniging van lokalen is niet vervuild

**Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?
Wat moet meer in detail bestudeerd worden?**

Periodiek toezicht

(Fiche 4)

- **Algemene staat:** controleer:
 - Geen enkele werkruimte vertoont
 - ✧ abnormale schimmel-, solvent- of tabaksgeuren
 - ✧ ongezonde omstandigheden of een opeenstapeling van vuil
 - ✧ vlekken of ontkleuringen op wanden, plafonds, vloeren
 - ✧ schimmels of vochtvlekken (opgedroogd of niet) op vloeren en in het bijzonder op tapijten, (valse) plafonds, onder ramen, in hoeken, ...
 - ✧ ongedierte: kakkerlakken, mieren, ..., knaagdieren
- De verluchttingsroosters zijn proper en niet belemmerd
- Lokalen met risico op ongedierte worden systematisch ontsmet
- **Verwijdering van stof en vuil:** controleer of:
 - De reiniging regelmatig gebeurt
 - ✧ zonder stof verder te verspreiden in de lokalen
 - ✧ bij voorkeur buiten de werkuren
- **Reinigingsmethoden**
 - De reinigingsmethode (stofzuigen, zonder water, nat, ...) is aangepast
 - De gebruikte produkten zijn niet toxisch
 - De produkten worden na het reinigen volledig verwijderd
 - ✧ poeder voor reiniging van tapijten
 - De vodden, dweilen ... worden vooraf ontsmet
 - Het kuispersoneel is ingelicht over de mogelijke effecten (irritatie, allergie, ...) van de gebruikte producten

OBSERVATIE

- **Effectiviteit van de reiniging:** kijk de kwaliteit van het onderhoud regelmatig na:
 - van gebouwen en voertuigen
 - van uitrusting en machines
 - van deuren en vensters
 - van luchtfilters van het ventilatiesysteem
 - van verlichtingsapparaten (de bevuiling heeft een nadelige invloed op het niveau van verlichting)
- Een **gespecialiseerd labo** wordt gecontacteerd in verdachte gevallen, voor de dosering en de verwijdering van pollen, allergenen, endotoxines, schimmels, bacteriën, micro-organismen

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

13. EHBO

Stand van zaken

- **EHBO-lokaal**
 - rustig en veilig gelegen
 - toegankelijk voor brancards (breedte van de deuren > 1m)
 - voldoende ruim, goed verlicht en verlucht
 - voldoende verwarmd
 - voorzien van koud en warm (drinkbaar) water
 - telefoon aanwezig, liefst buitenlijn

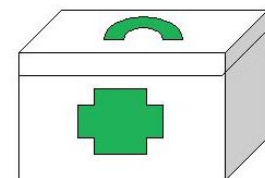

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

Periodiek toezicht

- **EHBO Materiaal**
 - staat van **verbanddozen**
 - ✦ uit stevige materialen
 - ✦ hermetische sluiting, geen risico tot contaminatie
 - ✦ voorzien van een handvat
 - het **aantal** dozen
 - ✦ één doos per departement of per afdeling indien ze ver uit elkaar gelegen zijn
 - ✦ indien er minder dan 5 werknemers tewerkgesteld zijn op ver van elkaar gelegen werkplaatsen dienen ze uitgerust te zijn met individuele verbandkisten
 - de **inhoud** van de dozen:
 - ✦ o.a. roestvrije scharen, steriele verbanden, kleefpleisters ...
 - ✦ een nota: «Dringende verzorging in afwachting van de komst van een geneesheer»
 - het **onderhoud** van de verbanddozen
 - ✦ systematisch aanvullen van verbruikte en vervangen van vervallen materiaal
 - de orde en de netheid in de verbanddozen
 - oogspoelflessen aanwezig

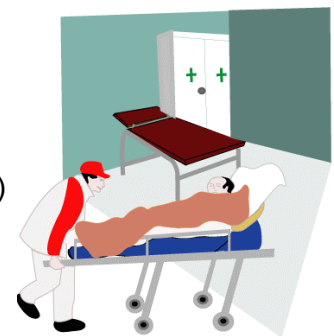

(Fiche 2)

(Fiche 2)

OBSERVATIE

- afvalverwijdering
 - ✧ gebruikt verzorgingsmateriaal direct en op een veilige manier verwijderen
 - ✧ naalden en scherpe voorwerpen in naaldcontainers
- geen persoonlijke medicatie in EHBO lokaal
- **Aantal hulpverleners**
 - voor een **industriële onderneming**:
 - ✧ minstens één persoon met een brevet van **verpleegassistent** of gelijkwaardig diploma indien **500 werknemers** of meer gewoonlijk en gelijktijdig aanwezig
 - ✧ minstens één persoon met een getuigschrift van **hulpverlener** indien **20 werknemers** of meer
 - ✧ de personen aangeduid door de werkgever indien **minder dan 20 werknemers**
 - voor een **niet-industriële onderneming**:
 - ✧ minstens één persoon met een brevet van **verpleegassistent** of gelijkwaardig diploma indien **1000 werknemers** of meer gewoonlijk en gelijktijdig aanwezig
 - ✧ minstens één persoon met een getuigschrift van **hulpverlener** indien **50 werknemers** of meer
 - ✧ de personen aangeduid door de werkgever indien **minder dan 50 werknemers**
 - in functie van potentieel aantal slachtoffers (bezoekers, ...)
- **Beschikbaarheid van de hulpverleners**
 - in dringende gevallen kunnen ze onmiddellijk hun werk laten vallen en handelen
 - steeds hulpverleners aanwezig als er activiteit is (dag en nacht)
 - hun certificaat van hulpverlener is nog geldig (elke 5 jaar te vernieuwen)
 - spreiding in functie uitgestrektheid terrein
 - afspraken tussen hulpverleners en leden brandweerinterventieploeg
- **EHBO-lokalen**
 - voldoende verwarmd in functie van het gebruik
- **Preventie in alle werkzones**: controleer:
 - het bestaan van **evacuatieprocedures** in geval van ernstige ongevallen, brand...
 - de **kennis** van al deze procedures door de werknemers
 - zichtbaar afficheren van **localisatie** en **telefoonnummer** van de hulpdienst, de noodprocedures en de nooduitgangen
 - het uithangen m.b.t. de **instructies** van eerste hulp dichtbij de risicoposten
 - de goede werking van de **oproepmiddelen** voor de alleen werkende werknemers
 - duidelijke **herkenbaarheid** van de hulpverleners
 - **verzorgingsboek**
 - **de beschikbaarheid** te alle tijde van minstens één hulpverlener

OBSERVATIE

- **Voor de ondernemingen met bijzondere risico's**, controleer:
 - het bestaan van speciale maatregelen verbonden aan de aard van de industrie (zie de beschikbaarheden in het ARAB, Art. 180 en 723bis)
 - voorbeelden:
 - ◇ risico op vallen (werken op stellingen, ...)
 - draagberrie of brancard en 2 dekens die steeds beschikbaar zijn in bedrijven met groot risico op vallen en al de industriële ondernemingen met meer dan 100 werknemers
 - ◇ risico op brandwonden of invreting op de huid of slijmvliezen door zuren, basen of andere chemische stoffen
 - eerste hulpmiddelen (producten of bereidingen) waarmee de agentia die verbranding of invreting veroorzaken geneutraliseerd kunnen worden
 - ◇ risico op infectie, intoxicatie, blootstelling aan ioniserende straling...

Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?

Wat moet meer in detail bestudeerd worden?

SAMENVATTING

Voor ieder type van installatie dat tot hertoe overlopen werd

- **Beoordeling** van de huidige werksituatie door ze te vergelijken met de **gewenste situatie**
- **Overzicht van de te nemen maatregelen** om installaties in orde te brengen
 - maak de inventaris op van de voorziene maatregelen
 - preciseer **wie** doet **wat** en **wanneer**, en met welke **prioriteit**, vanaf de antwoorden aan deze vragen:
 - **Wat kan concreet gedaan worden om de situatie onmiddellijk te verbeteren?**
 - **Wat moet meer in detail bestudeerd worden?**
- **Beoordeling** van de toekomstige situatie, wanneer alle hierboven overwogen verbeteringsmaatregelen genomen zijn door ze te vergelijken met de **gewenste situatie**
- **Noodzaak van een meer uitgebreide Analyse (niveau 3)**
 - bepaal of een analyse noodzakelijk is, rekening houdend met
 - ✦ de doeltreffendheid van de hierboven beschreven preventie/verbeteringsmaatregelen
 - ✦ de noodzaak van een deskundig advies op dit vlak (preventieadviseur, ...)
 - bepaal **waarop** deze Analyse gericht moet zijn en bepaal de **dringendheid** ervan

